

een haastig samengeroepen nieuwe synode dan verdere ongelukken voorkomen?

Het hangt er maar van af, op welke „ongelukken” men het oog heeft. Plaatselijke ongelukken, voorzover een synodaal besluit daarin niet voorziet, kan een synode niet voorkomen. Ik heb daar dan ook niet een woord over gerept. Mijn uitgangspunt was niet: er gebeuren „ergens” „ongelukken”, doch: er overkomt „ons allen” een groot ongeluk. Een ongeluk (enkelvoud) kan meer betekenissen dan duizend „ongelukken” (meervoud). Als de rechtszekerheid niet meer in tel is, is dat het gemeenschappelijke „ongeluk”. Hoe vaak moet ik het zeggen: dit is wat ons allen drukt: een synodaal besluit is genomen, maar het sorteert geen effect: de oplossing van moeilijkheden krijgt niet eens een begin, want men wil eerst weer revisie, en stelt daarmee de afdoening van een geding (het-voor-vast-en-bondig-houden van een niet tegen Schrift en K.O. indruisend besluit) tot in het eindeloze uit? Dat is ons aller „ongeluk”, tenzij het besluit werkelijk zou ingaan tegen Schrift en K.O. Maar als dan niet daarin spoedig voorzien wordt (in gevallen waarin acute rechtshandeling geboden was), dan wordt de ongeluks-staat continu.

De Doornbos vervolgt:

„Het lijkt nu het beste dat men eerst de acta van de synode van Kampen maar afwacht en die terdege na gaat vóór men roept om een nieuwe synode ter behandeling van een zaak waarmee de synode van Kampen zich heeft beziggehouden, en waarbij niet zonder ernst.

Het recept is prachtig, maar niet volledig. Als al lang publiek bekend is, dat het synodale besluit niet wordt uitgevoerd, dan is óók dat reeds officieel kerknieuws. Niet bij de verschijning van de Acta begint een besluit der synode rechtskracht te krijgen, doch bij het aankomen van de synodale brief, die het besluit officieel bekend maakt. We hebben geen periode-van-rechtsloosheid noch van onmogelijkheid-van-rechtsingang in de tijd tussen synodabesluit en publicatie van de Acta. Mijn uitgangspunt was niet het synodabesluit van September, doch het daarna meegedeelde besluit van niet-voor-vast-en-bondig houden van zijn kern. Dat kon iedereen toch zeker duidelijk lezen?

De Doornbos schrijft:

Prof. Schilder spreekt in zijn artikel veel over het kerkverband. Kerkverband is een term die veel wordt gebruikt maar die in de kerkenordening niet voorkomt.

Hierover sta ik verwonderd. Want behalve, dat het woord in-verb-and-staan wel degelijk in de K.O. staat (art. 51), vraag ik: de z á á k staat er toch in? De naam Gods komt in het boek Esther niet voor. Maar het boek Esther is toch vol van God en zijn heerlijke naam? Het woord kerkverband komt in de K.O. niet voor? Al was het zo, dan zeg ik nog: maar de tekst der K.O. is vol van het kerkverband en zijn heerlijke werking. Wat dunkt u? Zouden Formulieren van „Enigheid” van kerken (meervoud!) iets anders zijn dan formulieren-voor-kerkverband? Welnu, die naam staat, een „term” dus, in artikel 53, 54. En voorts, wat is de K.O. anders dan „artikelen” van „synodes”? M.a.w. kerkverband-s-vruchten??? Artikel 31 spreekt van „de Artikelen in deze Generale Synode besloten, zolang als dezelve door geen andere Generale Synode veranderd zijn”. Het artikel betekent dus niets anders dan dit: we houden een besluit van de kerkverband-s-vergaderingen voor vast en bondig, tenzij dat het bewezen worde te strijden tegen het Woord Gods of tegen de Artikelen in de kerkverband-s-vergadering besloten, zolang als dezelve door geen andere kerkverband-s-vergadering veranderd zijn. Willen wij nu heus artikel 31 onderhouden, en dan meteen zeggen: de term kerkverband komt in de K.O. niet voor? Waar drijven we heen, als dit een argument-ter-zá á k moet gaan heten? De z á á k van het kerkverband is in alle artikelen der K.O. schering en inslag.

De Doornbos zegt:

Het spraakgebruik heeft deze term ingevoerd. En met het spraakgebruik moet men voorzichtig zijn. Wat bedoelt men met zo'n term?

Het spraakgebruik? Pardon, de afspraak. De eerlijke spraak van afspraak. Men moet met het spraakgebruik inderdaad „voorzichtig” zijn. Maar óók met het beknibbelen ervan. De in alle artikelen uitgewerkte afspraken niet vooropstellen, dat ware 'toegest onvoorzichtig. Bij de verkiezing van kandidaten: kerkverband nodig (art. 4). Bij de examinatie: kerkverband nodig (art. 4). Bij de beroeping van predikanten: kerkverband nodig (art. 5). Bij dominees in particuliere heerlijkheden of gasthuizen: kerkverband nodig (art. 6). Bij bepaling van werkterrein: kerkverband nodig (art. 7). Bij „singuliere gaven”: kerkverband nodig (art. 8). Bij ontslag uit de dienst: kerkverband nodig (art. 10 en 11). Bij overgang tot andere staat-des-levens: kerkverband nodig (art. 12). Moet ik nog meer citeren? Het zou mateloos vervelend worden.

Mijn „voorzichtigheid” is geen andere, dan dat ik inzake het kerkverband mezelf en anderen houd aan de K.O., die van 't kerkverband op alle manieren vól is, ermee opstaat en naar bed gaat. Het wordt dus 'n vergissing, gevolg van een niet evenredig afgewogen voorzichtigheid in het zoeken naar „een term” en in het actuele mee aanwijzen van „de z á á k”, als ds D. schrijft:

Deze voorzichtigheid vind ik bij Prof. Schilder niet.

Nu kan het gebeuren dat men iets niet vindt, omdat het er niet is. Maar ook, omdat men, ofschoon het er is, het niet opmerkt. In het laatste geval verkeert deze keer m.i. ds D. Want hij gaat uit van het feit, dat ik spreek van „hulpbetoon” als georganiseerd in het kerkverband. Als dat begrip van „hulpbetoon” in de K.O. voorkomt, mag ik dus zeggen: het is er, maar het werd dit keer niet gezien. Wat ds D. betreft, deze schrijft:

Prof. Schilder zegt: „In feite is het kerkverband een binnen onze hedendaagse geografische mogelijkheden zo breed mogelijk opgezette organisatie tot onderling hulpbetoon”. Hij zegt er bij, dat deze organisatie op Golgotha verworven is. We lesen verder: „Christus heeft zijn leven gegeven ook voor het kerkverband”. „Dat kerkverband, waarvoor de Heere Christus gebloed heeft”. „Alle tijd is klassstijd: de Heere gaf zijn bloed óók voor 't klassicaal verband, en wat daar verder volgt”.

Kraasse uitspraken!

Maar de K.O. zelf erkent, dat de kerken elkander helpen, en dat ze die hulp juist in en door de K.O. organiseren. Ik wijs op de reeds genoemde artikelen. Ook op andere valt de klemtoon. B.v. op artikel 48 (correspondentie), 12 (ontslag), 17 (gelijkheid), 18 (doctoren), 19 (studenten), 29 (samenkomsten), 29—36 (algemene bepalingen dienaangaande), 37—52 (bizondere), 30 (elkander helpen in zaken, die een mindere vergadering niet kan afhandelen), 31 (reeds besproken), 32 (gemeenschappelijk hulp van God vragen voor het elkander helpen óók in gevallen als van art. 30 en 31), 33 (zoveel ernst maken met de vraag om hulp, dat men niet eens meestemt in eigen zaken, laat staan, dat men later zegt: als 't ons niet goed lijkt, zullen we over 3 jaar wel eens weer kijken, hebt maar geen haast, wij hebben 't ook niet), 36 (organisatie van de hulp, die meteen als beslissend erkend wordt, behoudens art. 31), 38 (hulp der anderen bij voor het eerst of opnieuw „oprichten” van de kerkeraad!), 39 (hulp aan andere kerken daar waar geen kerkeraad is), 41 (onderlinge hulp, ook de term (!!!) staat er letterlijk in), 42 (hulp door adviserende stem), 43 (hulp tegen hen, die zich niet stoorden aan voorafgaande wettige besluiten!), 44 (kerkvisitatie, hulp-van-toezicht, ook over de onderhouding der aangenomen orde), 49 (hulp, en de term „de-hand-bieden”, nog wel door „zoveel mogelijk afzonderlijke groepen van deputaten), 51 (hulp buitenland), 53 (wie kerkverbandsformulieren niet ondertekenen wil, wordt de facto geschorst, onderlinge hulp tegen ondermijning der gemeenschappelijk aanvaarde leer), 54 (uitbreiding van deze ondertekeningsplicht), 58 (verbandsformulieren bij de doop), 62 (idem bij avondmaal), 66 (verbandsinstigatie inzake bededagen), 68 (verbandsformulier bij catechismusprediking „alom”), 69 (gezang), 70 (huwelijk), 75 (hulp bij tucht), 76 (idem, en verbandsformulier), 78 (verbandsformulier), 79 (verbandshulp bij tucht over „kerkedienaren”), 82 (hulp van informatie over vertrekkende leden), 87 (elkaar niet op het lijf vallen met andere afspraken op-eigen-houtje).

Ik geloof dus niet, dat mijn uitspraken kras zijn, doch dat het „kras” vinden ervan „kras” is. Want als de eenheid der kerken (die eenheid heet zelf vaak „kerk”) door Christus' bloed verworven is, en Hij voor die eenheid als geografisch-oecumenische eenheid aan het slot van Joh. 17, derde gebedsgedeelte, gebeden heeft, dan ben ik wel bereid, daarover nog eens afzonderlijk te schrijven. Maar ik ben niet bereid, deze dingen tot zolang als disputabel te stellen of voor te stellen. Want op dit ogenblik, nu en in Kralingen, en in Zeeland de vraag rijpend wordt, of wij het kerkverband nog wel zien als zaak-van-volle-ernst (óók voor degenen, die gebruik maken van de hun bij K.O. verleende rechten) is niet eens de eerste vraag, of wij theoretisch daarover een discussie kunnen opzetten en afsluiten. Ik herhaal: wij hebben 't elkaar beloofd. En alle predikanten en andere „kerkedienaren” hebben de nauwkeurig geregelde onderhouding van het kerkverband factisch aanvaard. Een theoretisch debat erover is niet eens aan de orde. Dat is allang gevoerd: en de K.O. is er het bezinksel van — door allen erkend.

Het is me dan ook een raadsel, hoe ds D. zeggen kan:

Van het doel waarmee Christus zijn bloed heeft gestort kan Prof. Schilder evenmin als ieder ander iets weten dan uit de Heilige Schrift alleen. De vraag of klassicale vergaderingen en wat daar verder volgt, en die organisatie van de kerken tot onderling hulpbetoon in de Schrift geboden is, is geen vraag, die vandaag voor het eerst wordt gesteld. Daar wordt al eeuwen over gesproken, en in de laatste tientallen jaren is er veel over gesproken, maar het bewijs dat dit in de Schrift geboden is, is nimmer gegeven.

Dat de regeling in onderdelen kan variëren, zegt de K.O. zelf (art. 87). Maar dat het onderhouden van verband niet als door de Schrift geboden zou bewezen zijn, ontken ik met alle stelligheid. Nog eens: ik ben bereid, daarover apart te schrijven. Maar men houde met zulke theoretische vragen, die al ettelijke malen afgehandeld zijn, de praktische oefening van het verband naar de gemaakte afspraken niet op. Het zal een aanklacht tegen ons zijn, als wij een zaak van allen, als ze niet „vlot” loopt, achteraf lieten verschrompelen tot een zaak van plaatselijk-kerk-individualisme.

Ds Doornbos meent:

Prof. Schilder doet in zijn artikel zelfs geen poging om zijn zwaar geladen woorden uit de Schrift waar te maken. 't Zou ook nog wel eens nood in de kerken kunnen worden dat men zulke dingen schrijft en de lezers zonder antwoord laat staan op de vraag waar de Schrift zulke dingen zegt.

Ik versta dat niet: omdat, gelijk ik reeds aangaf, deze vragen al herhaaldelijk zijn beantwoord. Op de synodes, die de K.O. lieten geboren worden, en in boeken, waarin het licht der Schrift inzake het kerkverband wordt opgevangen.

De toepassing is dus bij ds Doornbos:

Zijn kijk op het kerkverband met de meerdere vergaderingen zal wel van grote invloed zijn geweest op deze roep van Prof. Schilder om een buitengewone synode. Maar zo lang hij mij niet uit de Schriften bewijst, dat zijn kijk de juiste is, roep ik niet met hem mee. Want ik ben ook bang voor ongelukken. En ik heb ook eens wat over voor het welzijn der kerken.

Mijn „toepassing” is: noch ds Doornbos, noch iemand, en allerminst ik zelf, heb iets te maken met mijn „kijk” op het kerkverband. Ik houd er niet van, geldende waarheden-als-keien, die al enkele eeuwen lang in concreto zijn uitgewerkt, en door ons allemaal aanvaard (ook door ds Doornbos, in de K.O.) als een kwestie van „interpretatie” of „kijk” te laten behandelen. Ds Doornbos trekke zich van mijn „kijk” geen zier aan; hij heeft beter werk te doen dan zich daarvoor te interesseren, en ik heb beter werk te doen dan dáárvoor interesse te vragen, als ik hier en daar en ginds zie, dat men bezig is een synodelaam te slaan. Door zich van haar besluiten te ontdoen, óf zich het recht van uitstel van nodig genoemde rechtshandeling (waarbij leden der kerk betrokken zijn) voor minstens 3½ jaar te garanderen door het medium van „Bezwaar”. Ik houd de kerken waar zij mij in en na '44 aan houden mogen: de gemaakte afspraken, en het recht van allen, om als er recht gesproken wordt, dan ook iets te zien gebeuren. Soms kan dat lang wachten. Er zijn echter óók zaken, die haast hebben. Of zou ik ook dat nog uit de bijbel moeten gaan bewijzen?

Intussen, het laatste zinnetje van ds Doornbos verblijdt me. Ik geloof er ook aan. Dat is tenslotte het troostelijke in zulke dingen. Alleen maar: onze enige troost is, dat wij als kerken-in-verband het eigendom van de Kurios zijn. Zou die het zo best vinden, als dingen, die allang hadden kunnen klaar komen (het kan nóg, binnen een paar weken, als men maar wil, ook in Kralingen!!!) weer 3½ jaar blijven liggen? We kunnen ons een oordeel eten en drinken en..... schrijfmachine-schrijfschrijven.

K. S.

ANTWOORD VAN DS H. BRINK.

Ds H. Brink heeft in „Ons Kerkblad” (Krommenie) gereageerd op ons artikelje Perseshouw, d.d. 1 Maart, waarin wat hij geschreven had volledig opgenomen is. Thans schrijft ds Brink:

Prof. Schilder uit nog al enige bezwaren tegen het door mij geschrevene. Ik zal op die bezwaren niet veel zeggen.

Als dan maar de hoofdzaken een beurt krijgen. Ene daarvan schijnt voor het besef van ds Brink deze te zijn:

Alleen wil ik de lezers van de Reformatie de raad geven: vergelijk even hetgeen Prof. Schilder onder het hoofd „Hulpbehoevende Kerken” schreef in de Reformatie van 9 Februari met hetgeen ge leest in bovengenoemd nummer van 1 Maart. Ge zult dan dadelijk merken het grote verschil in inhoud.

De kerk van Zwolle, 9 Febr. ook met name genoemd, zoekt ge in het no. van 1 Maart te vergeefs. Het is duidelijk dat er i.v.m. de kerk van Zwolle voor een Generale Synode nog helemaal geen taak is. Het nu weglaten van die kerk door Prof. Schilder zegt genoeg.

Ik begrijp niet altijd alles van de polemiek. Zou er verschil zijn tussen het één en het ander? Geen sprake van. Ds Brink construeert zo'n verschil, omdat hij mijn eerste artikel óm-construeert. Ik heb niet gevraagd om een generale synode, en daarmee uit. Ik heb wel gevraagd om gebed. Dat allereerst. En als dát niet bracht tot een solutie op korte termijn, dan een synode. Die „korte termijn” was niet „mijn” termijn, doch die van de Kumpersynode (inzake Kralingen). En het verzoek van hulpverlening gold voor gevallen als waarvan de genoemde een voorbeeld waren (er zijn er meer).